
ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ І АУДИТУ

УДК 657.92

ББК 65.052

Васильєва Л.М.¹, Бондарчук Н.В.²

ОЦІНКА ЯК ЕЛЕМЕНТ МЕТОДУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра обліку, аудиту та УФЕБ,
49600, м. Дніпропетровськ, вул. Ворошилова, 25,
¹тел.: 0978048837,
e-mail: l.m.vas@mail.ru,

² тел.: 0675657023,
e-mail: bondarchuk-n@mail.ru

Анотація. В статті досліджено, що поняття оцінки є фундаментальним в економіці, особливо в сучасних ринкових умовах. Оцінка, поряд з такими елементами як документація, інвентаризація, рахунки і подвійний запис, баланс і звітність формує метод бухгалтерського обліку. Зазначено що елементи методу бухгалтерського обліку по відношенню до оцінки можна класифікувати за такими ознаками: ті, що впливають на оцінку, а саме: документація та інвентаризація; ті, що перебувають під впливом оцінки, а саме: рахунки і подвійний запис, бухгалтерський баланс і звітність.

Ключові слова: бухгалтерський облік, вимірники, елемент, метод, оцінка.

Vasileva L.N.,¹ Bondarchuk N.V.²

SCORE AS ELEMENT METHOD OF ACCOUNTING

Dnipropetrovsk State Agrarian and Economic University, Ministry of
Education and Science of Ukraine,
Department of Accounting, Audit and CFES,
Voroshylova Str., 25, Dnipropetrovsk,
49600, Ukraine,
¹ tel.: +380978048837,
e-mail: l.m.vas@mail.ru,

² tel.: +380675657023,
e-mail: bondarchuk-n@mail.ru

Abstract. The article investigated the concept of evaluation is fundamental to the economy, especially in today's market conditions. Assessment, along with elements such as documentation, inventory, accounts and double entry, balance and reporting forms method of accounting. It stated that the elements of the method of accounting in relation to the assessment can be classified according to the following criteria: those that affect the valuation, namely documentation and inventory; those that are under the influence of assessment, namely: accounts and double entry, balance sheet and statements.

Key words: accounting, measuring element, the method evaluation.

Вступ. Бухгалтерський облік покликаний формувати інформацію про діяльність підприємства та його фінансово-майновий стан в різних економічних умовах, при цьому, будь-які явища господарського життя підлягають вартісному виміру. Оцінкою охоплені всі господарські процеси, що відбуваються на підприємстві, а саме: в процесі

виробництва оцінюється отримана продукція; в процесі розподілу – доходи від продажу цієї продукції (товарів, робіт, послуг); в процесі обміну – витрати на придбання виробничих запасів та засобів праці, витрати, понесені від реалізації, а також зобов'язання, що виникають (дебіторська та кредиторська заборгованість). Від точності бухгалтерської оцінки залежить визначення вартості активів підприємства, як надійшли із зовні, так і створених у процесі виробництва, а також величина фінансового результату, що утворилася від їх використання та продажу, тобто за допомогою оцінки об'єкти ставляться на облік і вибувають зі складу майна. Таким чином, оцінкою охоплений весь обліковий процес, починаючи від поточного обліку і закінчуючи звітністю, і не випадковим є те, що грошова оцінка стала одним з найважливіших елементів методу бухгалтерського обліку.

Дослідженню теоретичних і методологічних питань оцінки як елементу методу бухгалтерського обліку присвячено праці багатьох вітчизняних вчених, зокрема: М.Т. Білухи [1], Ф.Ф. Бутинця [3], М.С. Пушкар [5], В.В. Сопка [6] та ін. Проблемні питання оцінки досліджуються в роботах російських вчених, як: Л.М. Родіної [7], Л.В. Пархоменка [7], Я.В. Соколова [8] та ін. Проте, не менш важливим є питання ознак класифікації елементів методу бухгалтерського обліку по відношенню до оцінки.

Постановка завдання. Одним з важливих елементів методу бухгалтерського обліку є відображення його об'єктів в одному вимірнику – оцінка. Оцінка використовується як інструмент обміну та облікового відображення актів купівлі-продажу в умовах товарно-грошових відносин. Поняття оцінки є фундаментальним в економіці, особливо в сучасних ринкових умовах. Оцінка, поряд з такими елементами як документація, інвентаризація, рахунки і подвійний запис, баланс і звітність формує метод бухгалтерського обліку. В роботі ставиться завдання визначити ознаки класифікації елементів методу бухгалтерського обліку по відношенню до оцінки.

Результати. Оцінка облікових об'єктів є важливою умовою формування достовірної інформації в бухгалтерському обліку, а знання її основ дозволяє користувачам звітності розуміти сутність облікових даних та сприяє прийняттю грамотних управлінських рішень.

Протягом тривалого часу панувала така точка зору, відповідно до якої оцінка не здійснюється безпосередньо бухгалтером, а задається йому ззовні. Так, Ф. Ляйтнер наголошував: «Бухгалтерия сама не оценивает. Она не создает самостоятельно никаких оценок, а только перенимает таковые, в особенности себестоимость тех или иных объектов, как твердые оценки, как определенный факт» (цитуються за Я.В. Соколовим) [8].

Оцінка бере участь у формуванні облікової інформації на всіх етапах облікового процесу, від первинного документу до моменту складання бухгалтерської звітності. Кожен об'єкт бухгалтерського обліку має специфічні особливості, і відповідно, кожен об'єкт бухгалтерського обліку одночасно виступає і об'єктом оцінки.

Правильна, достовірна оцінка господарських засобів має велике значення для об'єктивної характеристики ресурсів підприємства, чіткого визначення фінансових результатів, від її правильності залежить адекватність і надійність даних, які надаються бухгалтерським обліком.

Основні вимоги, що висуваються до бухгалтерського обліку – реальність, точність, простота, своєчасність, співставність облікових даних передбачають правильну оцінку активів і зобов'язань.

Точність даних бухгалтерського обліку залежать від правильності оцінки господарських засобів. Реальність оцінки забезпечує точність грошових показників, відображення в них дійсної величини об'єктів обліку. Суб'єкти господарювання зобов'язані забезпечити достовірну оцінку своїх активів і пасивів у відповідності до

ринкової кон'юнктури, що склалася на час складання бухгалтерської звітності.

За допомогою оцінки натуральні характеристики перетворюють на вартісні. Вартісне оцінювання господарських фактів – явищ і процесів є передумовою їх запису у системі бухгалтерських доказів – документів, реєстрів (рахунків) та звітності [6].

Оцінка є способом грошового вимірювання об'єктів бухгалтерського обліку, сутність якого полягає в перерахунку натуральних та трудових характеристик об'єктів обліку у вартісні відповідно до встановлених пропорцій представляє собою один з елементів методу бухгалтерського обліку. Тільки після оцінки господарський факт стає об'єктом бухгалтерського обліку.

Відповідно до ст. 4. «Основні принципи бухгалтерського обліку та фінансової звітності» Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» вимірювання та узагальнення всіх господарських операцій підприємства у його фінансовій звітності здійснюються в єдиній грошовій одиниці. Застосування грошового вимірника як узагальнюючого дозволяє порівнювати різноманітні економічні факти, а також встановлювати їх величину.

Оцінка в бухгалтерському обліку необхідна у процесі господарської діяльності: при надходженні й вибутті активів; при виникненні прав і зобов'язань; при здійсненні таких операцій, як купівля-продаж, оренда майна, застава, страхування, інвестування, переоцінка активів, при створенні, об'єднанні, ліквідації підприємства; при виконанні права успадкування, виконанні судового рішення тощо. Цією обставиною пояснюється існування різноманітних грошових оцінок: економічних, юридичних, статистичних, страхових тощо.

Елементами оцінки (вимірювання) є:

- 1) об'єкт або подія;
- 2) властивості (якість, ознака, характеристика), які підлягають кількісній оцінці;
- 3) шкала вимірювання, або сукупність одиниць, в яких можна виразити властивість. Кожен об'єкт володіє декількома властивостями, які можна виміряти. Вибір властивості визначається метою проведеної оцінки [2].

Оцінка повинна бути такою, щоб не збільшувати активи і не зменшувати зобов'язання (згідно з принципом обачності), так як це призводить до невиправданого збільшення капіталу на підставі балансового рівняння: Капітал = Активи – Зобов'язання.

Виділимо ключові аспекти при визначенні поняття «оцінка»:

- 1) оцінка – це один з елементів методу бухгалтерського обліку;
- 2) оцінка є способом вираження об'єктів бухгалтерського обліку в узагальнюючому грошовому вимірнику;
- 3) оцінка пов'язана з об'єктами бухгалтерського обліку та елементами бухгалтерської звітності (активами, зобов'язаннями, капіталом, доходами, витратами тощо);
- 4) від правильної оцінки залежить достовірність бухгалтерської звітності.

Отже, грамотна оцінка для бухгалтерського обліку дозволяє отримати загальні показники всіх наявних на підприємстві активів, а також тих джерел, за рахунок чого вони утворилися. Відзначимо, що оцінка для бухгалтерського обліку, наприклад, оцінка для списання майна, або оцінка при зарахуванні на баланс проводиться згідно з чинним законодавством за відповідно розробленими методиками.

Висновки.

1. Одним з важливих елементів методу бухгалтерського обліку є відображення його об'єктів в одному вимірнику – оцінка. Оцінка використовується як інструмент обміну та облікового відображення актів купівлі-продажу в умовах товарно-грошових відносин. Поняття оцінки є фундаментальним в економіці, особливо в сучасних

ринкових умовах.

2. Оцінка, поряд з такими елементами як документація, інвентаризація, рахунки і подвійний запис, баланс і звітність формує метод бухгалтерського обліку. Відмітимо, що елементи методу бухгалтерського обліку по відношенню до оцінки можна класифікувати за такими ознаками:

- ті, що впливають на оцінку, а саме: документація та інвентаризація. Інформація, що міститься в документах, дозволяє оцінити об'єкти і визнати їх в бухгалтерському обліку. Інвентаризація виявляє розбіжності облікових відомостей та фактичну наявність активів і зобов'язань, що впливає на їх вартісну оцінку;

- ті, що перебувають під впливом оцінки, а саме: рахунки і подвійний запис, бухгалтерський баланс і звітність. Всі об'єкти бухгалтерського обліку мають вартісну оцінку, в якій вони відображаються на рахунках бухгалтерського обліку й у звітності. Дані елементи методу бухгалтерського обліку безпосередньо ґрунтуються на вартісній оцінці об'єктів.

1. Білуха М.Т. Теорія бухгалтерського обліку : підручник / М.Т. Білуха. – К., 2000. – 692 с.
2. Бондар А.О. Оцінка як елемент методу бухгалтерського обліку / А.О. Бондар, М.С. Федорець / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=38965>.
3. Бутинець Ф. Ф. Історія бухгалтерського обліку : навч. посіб. / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир : Рута, 2001. – 512 с.
4. Воронина Л. Понятие бухгалтерских оценок и их развитие / Л. Воронина // Международный бухгалтерский учет. – №12(96). – 2006. – С. 22–26.
5. Пушкар М.С. Історія обліку та контролю господарської діяльності [Текст] : навч. посіб. / М.С. Пушкар, Н.В. Гавришко, Р.В. Романів. – Тернопіль : Kart-blansh, 2003. – 223 с.
6. Сопко В.В. Бухгалтерський облік: навч. посібник. / В.В. Сопко. – К. : КНЕУ, 2002. – 578 с.
7. Родина Л.Н. Этапы развития бухгалтерского учета : учебное пособие / Л.Н. Родина, Л.В. Пархоменко. – Тамбов : Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2007. – 100 с.
8. Соколов Я.В. История развития бухгалтерского учета / Я.В. Соколов. – М. : Финансы и статистика, 1985. – 367 с.

References

1. Bilukha, M. *The theory of Accounting*. Kiev, 2000. – 692 Print.
2. Bohdar, A, and M. Fedoretc. “Evaluation as part of the accounting method.” *Panorama* (2015). Web.<<http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=38965>>.
3. Butinets, F. *The history of accounting*. Zhitomir: Ruta, 2001. Print.
4. Voronina, L. “The concept of accounting estimates and their development.” *International accounting* 15 Dec. 2006: 22-26. Print.
5. Pushkar, M., Gavrishko, N., and R. Romaniv. *The history of accounting and control of economic activity*. Ternopil: Kart Blansh, 2003. Print.
6. Sopko, V. *The accounting*. Kiev: KNEU, 2002. Print.
7. Rodina, K., and L. Parkhomenko. *Stages of development of accounting*. Tambov: TSTU, 2007. Print.
8. Sokolov, Ya. *The history of the development of accounting*. Moscow: Finance and Statistics, 1985. Print.

Рецензенти:

Приходько І.П. – доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри обліку, аудиту та УФЕБ Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету.